

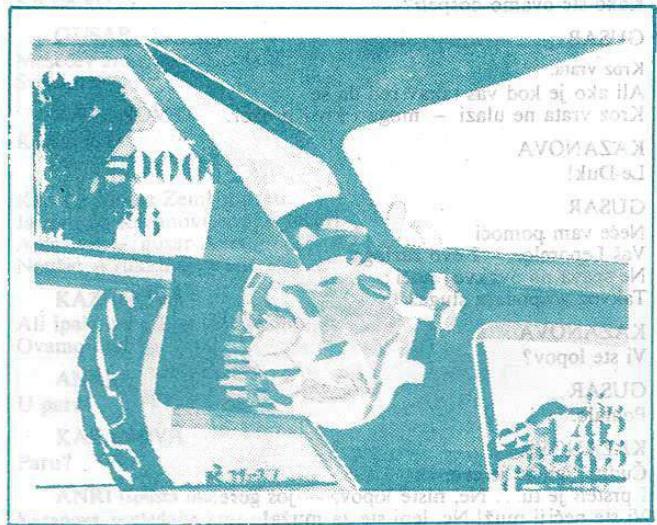
otjelovljene u Jozinome svetačkom biću. Svako malo se obrušavao na Jozu da ga grli, tapše po ramenima i slabinama, ljubi, a Jozo je bio toliko tup da ga nisu smetale, pa čak ni bolje, Andrijine srdačne bubreke po slabinama. Tjerao je Jazu da ustane i dugo stoji na kolima, zagledan u nebo, da bi ga on gledao odozdo i uživao u njegovome veličanstvenom izgledu. Najkraće rečeno, Andrija je bio potpuno srećan.

Tek pred samim Rilićem sjetio se da pita Jazu šta će govoriti, ali se nije nimalo zabrinuo kad je ovaj odgovorio da nema pojma, čak nije dopustio da mu se zbog toga na sreću navuče ni najbliža sjenka. Smjestia je promijenio utvrđeni plan i odlučio da najprije govoriti on a da Jazu sjedi malo dalje i neprimjetno se umiješa među seljake, s tim da se popne na kola i progovori tek kad u sebi osjeti nadahnute, a mora ga osjetiti s obzirom na to da će Andrija govoriti zanosno i zaista iz sreća, iz najdubljih dubina svoje duboke duše.

Tako se dogodilo da se Jozino učešće u poduhvatu ograniči na to da dvojici seljaka, dok se narod još okuplja oko kola, objasni da on i Andrija nisu Dalmatinici koji prodaju ili mijenjaju za žito paprike, grožđe i smokeve.

Vidim da niste, inače bi imali sepete —, obrenuo se jedan od njih na sirotog Jazu koji se gotovo nelagodno osjetio što nije Dalmatinac, iako je znao da seljak pita zbog straha da će on i Andrija u ispravnjene sepete trpati zemlju koju će krasti s obližnjih njiva.

— Pa što onda pitaš? — ipak se pobunio Jozo, svejedno se stideći što nema sepete i što nije ni namjeravao krasti zemlju s riličkih njiva.

— Pital sam gdje su vam sepeti, a ne jesu li Dalmatinac —, zaintaćio seljak.

— Ali kako ću imati sepete kad nisam Dalmatinac, pobjogu čovječe?

— Ne možeš njega uhvatiti ni za rep ni za glavu —, otpljune drugi seljak i odmahne rukom pa obojica odu mrmljavajući o tome kako je on baš sumnjičiv tip, a Jozo se, nakon te prepiske, povuće malo dalje od gomile i sjedne na jedan oveći kamen. Možda zato, a možda zbog potpune stuposti u koju je bio zapao, nije dobro čuo ono što je Andrija govorio, ali je krajem oka zapazio prvi kamen koji je iz gomile, u potpunoj tišini, poletio na Andriju. Nije se zæudio ni uplašio, nije ništa pomislio i nikoga ništa nije pitao. Naprosto se mirno pokupio i pješice se zaputio kući, neprimjetno i u tišini, u supstvenom doživljajujuši onlik onome kamenu koji je poletio na Andriju. Tek iznad Šujice je osjetio užasan, nepodnošljiv strah i počeo trčati, iako nije ni po čemu mogao pomisliti da ga gone, čak nije ni pomislio na gonioca ili mogućnost da ga gone. Bio je to, valjda, strah iz njega a ne strah koji bi osjećao zbog nečega ili od nečega, strah koji je nosio u sebi možda još od rođenja, a nešto što je stekao gledajući svijet.

Prekosutradan je sahranio Andriju kojega su konji sami, na kolima i sa sandukom punim žitija i Jozinih bilježnica, doveli kući. Ničim nije pokazao da nešto zna o stričevoj pogibiji, a ni sebi samome nikada nije pokušao objasniti ono što se tada dogodilo u Riliću. Samo su strah i stid rasli, sami od sebe, po nekim svojim mutnim zakonima i postepeno ga ispunjavali sobom. Samo se od sebe razjasnilo da se on nimalo ne stidi toga što onda nije ni pokušao pomoći Andriji, nego toga što nije ništa učinio u svome „konačnom životnom obraćunu“ koji se sredio nekako sam od sebe ili je čak i njega riješio, a prije toga započeo i vodio, sam Andrija koji je nekako pobijedio sam sebe obrađunavajući se s „malim Jozom“. A strah se nije razjasnio ni toliko: nakon onog dogadaja povremeno je imao prave napade straha koji su dolazili odjednom, bez najave i vidljivog

razloga, držali ga po nekoliko sati u kojima se znojio i drhtao i u kojima se od drhtavice liječio prokuhanim vinom. Nikada nije saznao ni zašto ni od čega strahuje, nije razumio otkuda mu je i zašto došao onaj prvi napad straha koji ga je natjerao da protreći kroz Šujicu, nikada nije doznao otkuda mu i po kakvom redu dolaze ovi sadašnji napadi koje uspijeva otkloniti sve većim količinama prokuhanog vina, ali toliko teško da mu se čini da sami od sebe ne bi ni prošli. Strah i stid od onoga strašnog izleta u Rilić toliko su jaki i toliko su njime ovladali u toku ovih godina da sve do danas nije obilježio Andrijin grob. Josip Radoš, Ninićev otac, bezbroj puta je pokušao razgovarati o tome, ali je Jozo na te razgovore pristajao samo onda kad je trebalo spriječiti postavljanje križa, naprimjer onda kad je Josip, zvan Nine, govorio da je odvojio novac za to ili da je već dogovorio sa Selimom Vrlićem da sve poslove oko toga, i to baš jeftino, tako jeftino da neće ni osjetiti, da Jozo ne mora ništa ni odvojiti.

— Danas smo mu obilježili grob, neću li se oslobođiti te more. A tek sada me je stid i tek sada ne znam šta cu sa sobom.

Fra Jozo je izgledao istovremeno tužno i smiješno: sav isceren, izbezumljenih očiju i nakostriješene kose, govorio je tihom i mirnom, gotovo odsutno, stalno hodajući po sobi i gotovo osvetnički pogledavajući u Mariju, kao da je jedini cilj njegove ispoštovanja to da nju smrvi ili bar užasne. Kod posljednjih riječi, stao je pred nju i u jednom sažaljivom pokretu raširio ruke, i podrugljivo i izvinjavajući se, kao da želi reći „htjela si istinu i evo ti je, kakva je da je, teba će

hay?!

jovanka nikolić

bilježi

nepravilne pesme

hristo petreski

(DVORIŠTE)

trave nema ima t
rave od avlje veće je
tu spokojno može se umrije
ti
u dvorištu kuća caruje
ako treba preselimo ga u sr
ce duša da nam bude siroka i čistaljki
biti dvorište ili riječ isto je
pod komandicem neba
mišao je kao starica po
legla

stožer je zamišljena o
s s kisom u dvorište padaju nam ribe
žbun koprive gladan a poljubac hladan

(POTREBA)

da se ispruzim po travi potruš
ke da me uspavljuje vjetar pun mi
risa da me u postelji pokriva pastirica još netak
nuta
tričim bos po rij
eci misli u šumu me vuk
u žaru krompiri se p
eku
nebo liči na krastavu ža
bu ako padne kiša sprat će pra
šinu sve bih dao za svoju tiš
inu

prolećeć poput topla hljeba u peć
i otac ljubi nas i p
lače u snu slijepac zgazio je mač
e

(BUĐENJE)

nebo je padalo na nas
otac mu bio najblize
hodali smo polako i plakali

nož čuvamo pod jas
tukom treba umrijet u pravo vrijed
me zbog toga ogledalo pod zemljom ču
vamo

tražili smo ulazna vrata
djeca se drže za ruke i leže
neki se kasno bude a nikad ne usnu

(SJEKIRA)

sve jedno je gdje s
u kad ih ne
ma moja je mati najlepša kad šut
i
bjeo je i vraćao se ponekad
oni što su kopali zlato nisu našli
ne plaće se sa sjekirom u ruci

reče život je san
htijenjima i muci nema kraja
u zraku je početak i smrt

(STARAC)

ruke mu ko grančice
kamen je najteži u duši
znali su da su krivi a pjevahu
danonoćno s neba padali nam gosti
starac priopovedao o budućnosti
osvrnusmo se ali ničega nije bilo
strah me bilo da mi grom u kovčeg ne uđa
ri spavao je jer je bio m
rtav toliko zelenog ni u snu nisam vidi
o

(KALDRMA)

moj vidik je k
rik igrali smo se na tavanu i u p
odrumu za konjima kaldrma je n
estajala
ona broj oraha sva ž
uta ubili su mačku koja ih je p
resela
dok smo zidali kuću udario g
rad

ne može se korijenje iskopati n
oktima dječja kao andeli (s

uze) nestat će zraka a mi ćemo l
etjeti

(CRV)

satne kuće rostak
iz posuda ili voće
inata smo od sjene
sjenke crva u jabuci zaboraviti
ćemo

s kompasom u ruci tražio je
raj na hrastu je pisalo Njegovo
ime vjetar nosi miris uginule
stoke

kažu da je
mudrac načeva prazne kao
usta reljef crni i
obavezujec

(BUĐENJE)

nacrtao bih djecu sa zmijama u rukama

k olibu od zvijezda i vojnika u snu
z relu raspuklu lubenicu sa osama
m ore i čovjeka koji ne zna plivati
golu ženu i svijecje koje dogorijevaju
z akla pjetlja koji kukurice
z reče žute kruške u slami
c rkvu punu ljudi i grob
m rtvu mačku na cesti
n e ništa ne bih nártcarao

(VJEVERICA)

pod stablom m
ona na granam
od srži izazvan
da se izjedu plodov
pljen de se svlad
preplašena je (skuć
na vrhu stoji ček
zablude da nam kroz glave jurn

(RUŽAN SAN)

spava a ne spav
a poput zaklana janjet
a kao drvo gdje udaraju gromov
i
sniv
a svoga oca sanj
a gdje ga živa sahranjuj

zna to je ružan sa
n ustaje drhni svijetu pa
i hvata-dah mačku grl

netko na vrata lup
a netko silno vič
e hoće da uđe mol
i
uplašen je sleden od strah
a gasi svijetu pritaji se ček
a prema vratima zakorači mlak

o
a otaključava mjerka drhti udar
a otac mu krvav u mrak bjež

(ZAGONETKA)

Prema: A. Puslojčiću o »Skakaču« P. Omčikusa
izdužena figura pozadi u padu l
ebdi slobodno tko je čovjek sa
moubojica bačena žrtva net
ko tko je pomislio i uist
inu poletio na dnu slike širok
otvorena ruka koja ga je gurn
ulaži da ga spasi da ga poz
dravi (du mu zbogom rekne) mo
žda ipak ruka je njegova

(SNIJEG)

vraća se iz visine udubine
bjelji i meksi od naših postelja
talazi se na tlo i u naše duše
kako su lijepa groblja podsnijegom
tragovi zvjeri ubrdima
i zugurene djece poputovima

kako da vratimo snijeg nanebo
kako da legnemo na nj izaspimo
kako uopće od snijega da sesakrijemo

s makedonskog:
Borivoj Radaković

spisak onoga

saša radonjić

PERTLOM

stojimo jedno naspram drugog
satima i više nisam siguran
da li to sebe gledam
tvojim očima
ili pak svojim
nešto što
uopšte u stvari
ne postoji

drveni sat

i plašim se

rekao sam

drveni sat

misleći na

drveni zub

borbese

moje noge

trovača

šarmantnu trovačicu

dakle misleći

na crnu perlu

od koje se

bez svake sumnje

može načiniti dobra omča

na izvjesne vremenske odnose

a sada dosta!

pripremi nam večeru

ježćemo svoje meso

kao kristalne čaše

komad po komad

trepavicom trepavica

MAKAZAMA

dvije godine kasnije

sjedio sam

sa velikim makazama

u rukama pokušavajući

da ošišam brudu

ti si bezuspješno pritisala

poklopac prepunog crnog kofera

i još jednom

mi pričala

kako si

nekad

tamo

davno

izrezivala od kartona

male figurice golih muškaraca

i poslje ih bojila

u zeleno

na stolu

nedaleko od tvog

uplašanog glasa

vidio sam pauku

kako želi voditi

ljubav sa mrtvim leptirom

ili nešto drugo

ili

ko je ubio leptira

makaze su se počele

znojiti između zgrčenih prstiju

i sve više lici

na našu noćnu dvogodišnju želju

i sve tako

dekle kao pauk

muha

rak

zeleno

svojim kartonskim

očima

PLASTIČNA RUŽA NA GROBU
MOGA STRICA LIČI NA NEKE
TRENUTKE NJEGOVOG
KRATKOG ŽIVOTA

i na njegove muške nokte liči
čak kad bi bila
rukom preolmljena vrata
ne bi uvenula za noć

zato moji zubi svakodnevno rastu

i ja si sigurno

pojesti latice tog cvijeta

oprastajući

pravopisnoj grešci

u nadgrobnom natpisu

sve

NA KRŠTARENJU
četvrti dan plovidbe
pojavila se na pučini lada
potpuno ista kao naša

plovila je paralelno

a kad se već sasvim približila

vidjeli smo svoje likove

na njenoj palubi kao u ogledalu

(u ogledalu)

ubrzo je izbilje veliko nevrijeme

koje je nekim čudom

zaobišlo nas

a ovaj fantomski brod

poslao na dno mora

(na dnu mora)

iako znamo da su udari talasa o obalu

metafora vremena ali ne i vrijeme samo

nikada više nismo bili sigurni

da li smo to stvarno potonuli

sa onim brodom

pa sad slike se krštarenja

tek da nas ne upamte

kao trptave svetionike

ledenim noktom

nezamislivim nožem

izrezujemo u komade

duže od jarbola

(jarbol bez zastave)

HAJDEMO SADA MI U VLAK

to je moj način

ne biti budan i sam u kupeu

nadvoden svjetlim maljicama

rub nečijih usana

preuzet iz tude pjesme

postao je meduzar

školjke uha mogu:

slušaj sad!

sviju smrt

uvijek sam osjećala

prvo izmedu

u svojih nogu

skidačići džepnim nožićem

koru jabuke

skidači je crvenito

sa svog zajapurenog lika

pogledaj ovo! –

na dlanu je držala nešto

što se u ruku ne može vidjeti

a onda su došli ti ljudi

i od laka noktiju njenih

mreže kapilara na pomodrelom vratu

sklopili kraj priče

izmedu njihovih pitanja

i mojih odgovora nije ostalo ništa

rekao sam: ništa

i još

ono zaboravljeno

utetoviraj mi tu jabuku

na lice

pletilame

dušan patić

1.

Zatvoreni

Kažan

Kitim se belim krećom

Litijom ophode suve životinjske lobanje

Crvenom predom blista nagoreli žarač

Srptom pišem zapise

U opsadi

Rveći se s besom

Ceka rednju zapevaku da mastilo mute

2.

Tuča je meka prokljela biljka

Prah moljevih krila

Bela marama bez pomena

Igra zapaljenih buktinja pancira

3.

Svetlište zvuka

Nepoznana boje i širine krštarenja

Ključanje ključa kovčića

Vibracije crnog dragulja

4.

Kad dolazi jeleni skaču

I rogovima vodu slute

5.

Otkriće

Uvek se drugačije smeje

Uvek se drugačije smeje

MAČKA

1.

Otpala od mesa

Pod grilom kuca

Belo belilo

Beli bledo

Bulazni bilo

Bora

Guta

Drveni

Križić vetrila

Škrugu sača

Kopita razbiše

Lampe Za kosu

Poteže leptira

Krilo

Koluta dlaka-konac vratni

voštana usna

točak-tučak grma

plamkove maginje

2.

Dodici

Sutra

Daču ti vrelo

Soli

Lica i snove

Iz vene

Sutra

Daču ti

Prolem

Korice čela

Da te zaklopim

4.

Neću vikati – pristupiše

Oduzmi mi deh – kamenice

Mleko – sirak

Iz sna škomuca

Niz palac uz nogu na sisu

Kuča je teška kuča

Kuka

5.

Zarobljene ruke

Orahole ljsuke

Metla naopako

Pliva – jače

Balavi puž

6.

Okom njuši tregove

Nosom meso rije

7.

Obecava – srčanik

San – zmožicu

I pre reči-vir

Prede-siše

KOLO

1.

Obrednica

Ob

opsednutost požude jezera senkama

zvonimir njaradi

PONOĆNE NJIVE

Pokreti deljine obrubljuju oko: Ostrvo srebi talogom vremena na licu, iskri usred nebeske trnine, veze iglom obale. Trenuci njegovih imena premazuju prostor: Čas šapuću zubi srpa, čas je to mudrost lopte. Premazuju let gelebova izvan vidokruga, u laktovima misli.

Muzika neuhtljivog speva rada iskru nade.

Ispisujemo senku (ruže), po zidovima sobe, iz čijih lednika strče naši tabani. Dok koračaju ponoćne njive do nas, ogledavamo se u podsmehu tištine. Dodir naš – žđ je u venama bunara. Tutnji on u oblacima koji mame u raznobojnu stakla.

Tajne, napuhane slalomom raskršća, poput crteža lanaca, kad dišu prete, nude neminovnost izbora.

A šta sa žestinom rastanka od želje iz nužde?

Oganj, lomi li vlastitu kičmu, preobražava se u suzu. Suza iz čijeg oklevanja vetar cedi pijavicu, truli duboko u krvi! Duši!

OPSEDNUTOST SENKAMA

Uinat odjeku sunčevih cvetova koji rube iskorak dana. Uinat pokretima u kojima muzika otkriva pribrežite, začeta je gde se glina s vodom stopila.

Misao izvrču rebra senki iznikla iz krvi.

U trenu rađanja oblaka oploduju biće kišnicom, da bi duša, večito žđna, rovarila prostorom. Posle sudara olovnih munja, prodiranja groma u meso topole, rašćerećenja hlorofila, u prostoru jedino senke traju.

Zauzmu sva prazna mesta te se vešto u ogledala maskiraju, dozivajući pogled koji i sam senka biva.

Na mestima nabijenim slalomom, perjem, senke su još prisutnije. Naročito između zidova čokoladnih soba, one dišu tamno podsmeh razlivajući.

NITI

Dok gledam zvezde.

Umesto rose niču tragovi u travi, nećuju slutnja ljubavnih igara. Dete čije rađanje nije moguće zamisliti maskira sunčeve zrake.

Sanjane mislu i tamo gde je veter zaspao. Šapuće dubina izdisaja čiji su ispoljivci korak vasionom. Umesto nas uši tištine isletene iz ružinih latica neprestano osluškuju. Vazduh koji govorii, u stvari, nije štučuren u zaledu noći.

Konji iz čijeg se topota rodila nade sve su dalje. Začeti u beskraju komadaju rođenu majku. Ni reč ne može da je oživi...

Sa rusinskog: prepevala Natalija Dudaš

meta kušar

1. Važnost soneta
U tamnozelenoj pižami u malenim, zelenim i zlatnim magičnim krugovima si videti potpuno bez bolesti. Protokol dinastije. Crveno drvo secesije spava ravnotežje. Kašmirski opal visi na svilenoj niti. Slomljeni Arlekin. Depresija, mastilo za svedočanstva, razliveno preko arhiva. Briljanti kapljui. Pored nežne sile udari nemir. Sneg na suncu.

2. Odškrine zidinu i zasadi lešnik. Bez odmora i bez hitnje preraste puteve i dimenzije predaka. U srcu gozdova, u sećanju izgubljenih vodenih površina potplijeno kraljevstvo. Vazduh i nebo nedotaknuti? Iz kosmičkih banaka oticu kamate s nepredvidljivom ažurnošću. U univerzalnoj glavnici odreaguju s istom pomnjom kao u ulozi

iskrenog uzdaha koji nema veće cene od vonja jedne same turske ruže. Zato poljubac na cvetu raspoređuju s nepredstavlјivim sferičnim dodirom.

3. Sve sam zaboravila. Nije bio sam makovog cveta. Badem budnosti, kakve znake diktira kreda kredit uho jeziku, oko dodiru?

8. Samo oštar rez iz cela komada ne ozleđuje strukture. Hleb se razlomi. Vino izmije taloge jezika. Moja navika uzme vid svemu što se srami tihog služenja.

12. Na dlanu sabrani komadići stisnuti s vekovima u nebo i raspšreni u poljpcu.

iz rukopisne zbirke »Madeira« u časopisu Sodobnost 2, 1986.

Sa slovenačkog: M. D. Stefanović

opsesija

nataša milić

U SOBI SU OTVORENI PROZORI

Samci u svojim sobama jaču nećujo krevet tvrd uglačan lepljivo zadovoljstvo njihovih popodnevnih zaloga iskidane nitи smelosti spašaju selotejpom umor na rate produžena nesanica upotpunjena slepilom za boje hrskavičava vilica pokretana koncima razrađena od mukotrpnog odobravanja laseki u seksualnom životarenju lagano šunjuju se neprimećeni ogluveli obnevideli zujanje komarca pogledom ga traži nasumice ga pogada u letu uspeh (zadovoljstvo) mir tišina muk mrtilo

VLAŽNA DEPRESIJA

Oči natekle od ključaličkih kapi kiša noćnih nedela u dubini zelenog nekontrolisanog kaveza senki leljavog plamena slatka pljuvačka cedi se niz rešetke lepi se u šakaria zvukovi posmruli umiru na koljenima usred nemirnih peščanih dina

OPSESSIJA

U galopu epilepsije žestoko nezadrživo penim šuplja osjetljivost militativ vijuga mozga strah od neposustale miržnje besvesni šamari okolnostima grč u plućima osečam jaču demona u kostima zamršene vlas u gnezdu kukavica otrov smeha licemernog prizemni gasovi u hodnicima lavirinta zenice u bistroj kišnici odslikavaju se titrajući

STARAC

Ispucala Karnevaletska maska Gnezda ušnih školjki

SAMRTNIK

Slepa neda u tugovankama Neprekinitih nesanica Obešena oko vrata Raspada se kugla Olovnim godinama Napunjena

MRTVAC

Olizan Poslednji tanjur Ulegnuta postelja Sa zelenim upljuvcima Na jastuku Ostaje nedodirnuta

igre

nebojša simin

U AUTOBUSU

Držim se telom i dušom za šipku u autobusu. Na krivini se otkaćim i lebdim od sedam do tri.

TELEVIZIJA

Dugme, slika, zvuk, porodični krug. Keks, kafa i čaj, dramatični kraj.

ŠKORPIJA

Jaje nosi na usima reči ne puni, čutanje ne prazni.

Stiže u tri koraka, mimoilazeći se u dva steradijana.

Ništa ne predskazuje, osim crne rupe na praznoj pozadini.

TVOK POKRET

Navire obilje tvojih boja. Vidim komešanje vazduha u pokušaju da se spletu niti naše iskričavosti.

Tvoj pokret upija prostor smelim i blagim cvetovima. Horizont se ruši oko nas i ovo vreme nije više tu.

KRAJ DUNAVA

Ptice prskaju oblak lakiranim peskom u čulima. Dokolica ljubičastog žamora zapadnog budi spavača.